

FoU-miljöers roll för en evidensbaserad socialtjänst

Antogs vid FoU Valfärds årsmöte 2013-08-28

FoU-miljöers roll för en evidensbaserad socialtjänst

Bakgrund

Inför regeringens och SKL:s arbete med att träffa överenskommelse om stimulansåtgärder för en evidensbaserad socialtjänst utarbetade en arbetsgrupp inom FoU Valfärd – samverkansorganisation för landets FoU-miljöer inom socialtjänst och angränsande områden – ett dokument för att belysa FoU:s roll. Det har nu gått tre år sedan dess, och det finns därför anledning att se över dokumentet. Vid FoU Valfärds årsmöte 2012 diskuterades behovet av att förhålla sig till hur arbetet med regionala stödstrukturer för en evidensbaserad socialtjänst utvecklats och inkludera dessa erfarenheter i ett uppdaterat dokument. En arbetsgrupp har på styrelsen för FoU Valfärds uppdrag utarbetat detta förslag till FoU Valfärds årsmöte 2013. Dokumentet har varit ute för dialog hos FoU-miljöerna inom FoU Valfärd under maj och med ledning av de synpunkter som då kommit slutligt sammanställts av arbetsgruppen för att sedan behandlas vid FoU Valfärds årsmöte i augusti 2013.

Dokumentet är tänkt som ett underlag för fortsatt dialog såväl lokalt/regionalt mellan FoU-miljöer och deras huvudmän som nationellt mellan FoU Valfärd och Socialdepartement, Socialstyrelse och SKL.

Sammanfattning och slutsatser

Den som får del av socialtjänstens insatser ska kunna vara säker på att de bygger på bästa tillgänglig kunskap. För en evidensbaserad praktik behövs såväl forskningsbaserad som erfarenhetsbaserad kunskap. Forskning och praktik måste samspela, och FoU-miljöerna är de självklara noderna.

Ett viktigt led i FoU-arbetet är att stärka och utveckla olika yrkesgruppers kompetens och därigenom bidra till en evidensbaserad socialtjänst. FoU-miljöernas arbetssätt och de olika roller de kan spela gentemot yrkespraktiken kan sammanfattas i termer av praktiktäna innovationsstödande, kunskapsförmedlande/kunskapsutvecklande, konsultativt rådgivande samt granskande.

FoU-miljöerna är kommunernas länk för att utveckla samverkan mellan universitet/högskolor och praktik. Det är ett långsiktigt arbete, som kräver goda relationer och kontinuitet. Det är också en central del i de regionala stödstrukturer som nu ska främjas med hjälp av nationella stimulansmedel.

Det är en central uppgift för FoU-miljöerna att på sina huvudmäns uppdrag vara ledande aktörer i arbetet med de regionala stödstrukturerna. På så sätt öppnas möjligheten för att de lokala förutsättningar som finns används optimalt.

Inom ramen för detta arbete finns fyra områden där FoU-miljöerna framstår som särskilt viktiga, för att inte säga givna aktörer;

- samverkan mellan forskning och praktik,
- stöd till praktiktäna kunskapsbildning
- metodstöd för att ta tillvara brukarnas kunskaper och erfarenheter
- stödstruktur för kunskapsanvändning.

Regionala stödformer

Regeringen och SKL träffar årliga överenskommelser som syftar till att främja en kunskapsbaserad socialtjänst – en evidensbaserad praktik.

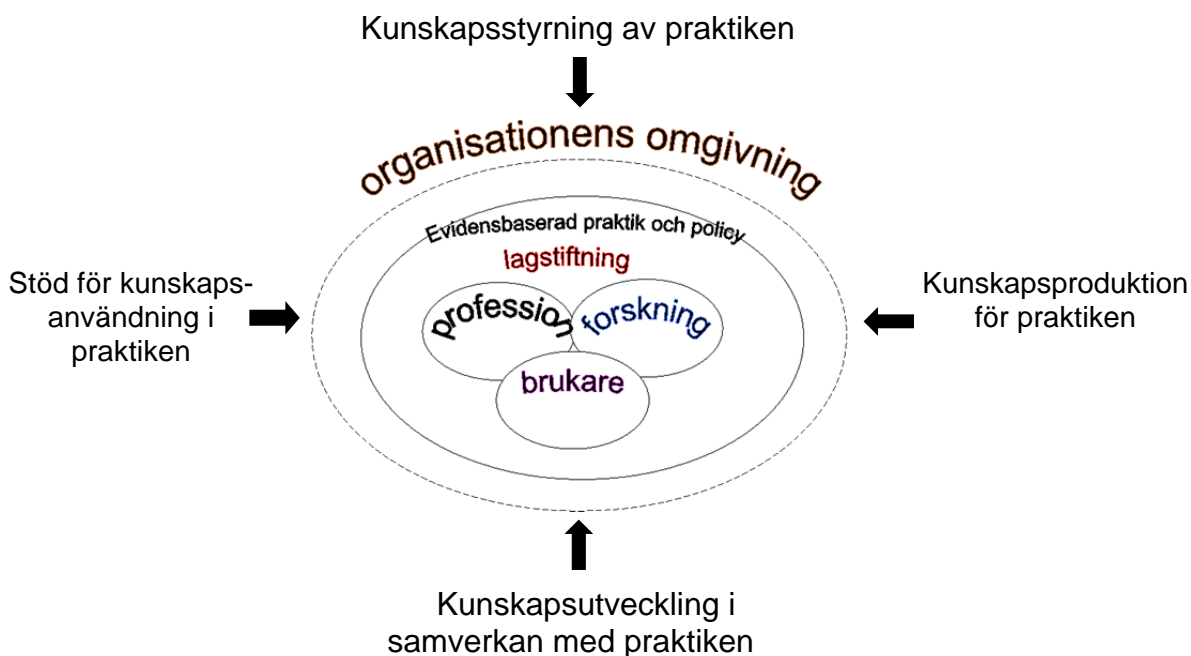
Som en del i regeringens och Sveriges kommuner och landstings (SKL) ambition att stödja utvecklingen mot en evidensbaserad praktik inom socialtjänsten och samverkande delar av hälso- och sjukvård ingår att utforma regionala stödstrukturer. Regeringen har genom SKL ställt tidsbegränsade stimulansmedel till förfogande för regioner/kommunförbund att projektanställa resurspersoner för att stödja utvecklingen av stödstrukturerna samt utvecklingsledare inom några områden som prioriterats i dialog mellan regeringen och SKL. En förutsättning för en evidensbaserad praktik inom socialtjänsten är enligt avtalet mellan regering och SKL att det finns strukturer/nätverk till stöd för en kontinuerlig kunskapsutveckling. De FoU-miljöer som är inriktade mot socialtjänsten (i fortsättningen kallade FoU-miljöer) utgör naturliga och viktiga aktörer i de regionala stödstrukturerna. Hur dessa nätverk – FoU-miljöer – bidrar och kan bidra till utvecklandet av en evidensbaserad praktik inom socialtjänsten beskrivs i detta dokument.

Inledningsvis beskrivs FoU-miljöernas roll i ett vidare sammanhang. Avsnittet följs av en beskrivning av FoU-miljöers roll idag med exempel på uppdrag och arbetsmetoder. Avslutningsvis ges några framåtblickande reflektioner kring FoU och de regionala stödstrukturerna för en evidensbaserad praktik – med vilket vi förstår att socialtjänsten ska bygga på bästa tillgängliga kunskap och utifrån den professionella erfarenheten kunna anpassa denna kunskap att stämma med individens livssituation och erfarenheter.

Evidensbaserad praktik - kunskap på olika vis

Genom FoU-miljöernas närhet till socialtjänsten, socialtjänstens samverkanspartners och universitet och högskolor finns stora möjligheter att bidra till utvecklandet av en evidensbaserad praktik inom socialtjänsten – till nytta för brukaren (SOU 2008:18). Figuren nedan illustrerar en modell där brukarens erfarenheter, professionellas kunskaper och tillgängliga forskningsresultat utgör de tre grundpelarna i ett kunskapsbaserat arbetssätt med enskilda och med grupper.

För en evidensbaserad praktik behövs såväl forskningsbaserad som erfarenhetsbaserad kunskap. De olika formerna av kunskap kompletterar varandra och behövs i en evidensbaserad praktik. En ofta försummad aspekt är tillvaratagandet av lokal kunskap, det vill säga den kunskap som genereras utifrån behov i den lokala organisationen och som i en evidensbaserad praktik ofta benämns beprövad erfarenhet. Här har FoU-miljöerna utvecklat olika arbetssätt och metoder som beskrivs närmare i nästa avsnitt.

Figur 1. En modell som åskådliggör behovet av olika typer av kunskap och aktiviteter för att utveckla en evidensbaserad praktik.

Figuren visar att en evidensbaserad praktik inte bedrivs isolerat utan i en organisation som i sin tur finns i en omgivning, i ett samhälleligt sammanhang. Det är förhållanden och sammanhang som påverkar socialtjänstens möjligheter att arbeta evidensbaserat och som yrkesverksamma och organisationen måste förhålla sig till. Socialtjänsten kan ses som en lärande organisation som i praktiken tar emot och använder olika typer av kunskap (*kunskapsanvändning i praktiken*). Förutom att forskningsresultat kan tillämpas (*kunskap producerad för praktiken*) och att exempelvis lagstiftning, riktlinjer på nationell och lokalnivå används (*kunskapsstyrning*) så är socialtjänsten även en producent av lokal kunskap (*kunskapsutveckling i samverkan med praktiken*). Detta kan ske genom att professionens erfarenheter tillvaratas men också genom att insatser följs upp och utvärderas på ett systematiskt sätt – på såväl individ- som verksamhetsnivå. Ett annat sätt kan vara att professionella medverkar i eller genomför forskningsprojekt i samverkan med universitet/högskolor och FoU-miljöer.

FoU-miljöerna, en beskrivning

Finns i majoriteten av landets kommuner

Enligt en enkät som FoU i Väst/GR genomförde mars 2010 hade 280 av Sveriges 290 kommuner tillgång till en FoU-miljö med verksamhet inom välfärdsområdet. Samtliga 33 enheter finansierades på ett eller annat sätt av berörda kommuner, 17 erhöll dessutom finansiering från landstingen och därtill kommer finansiering på olika sätt från universitet/högskolor, statliga myndigheter som länsstyrelser med flera.

Idag finns **xx** FoU-miljöer med kommunal anknytning. De bildar tillsammans föreningen FoU Välfärd (www.fouvalfard.org).

Nätverk och samarbetspartners

Kännetecknande för många av FoU-miljöerna är det nätverksbaserade arbetssätt de har utvecklat tillsammans med sina huvudmän, universitet/högskolor, kommunala och privata vård- och omsorgsutförare, statliga myndigheter och andra aktörer. Samverkan sker också FoU-miljöer emellan.

De flesta FoU-miljöerna har kommuner och många också landstinget som sina huvudmän. Det ger en närhet till vård- och omsorgsgivarna oavsett regiform. Samtidigt har FoU-miljöerna både formella och informella relationer till den högskola/universitet som finns i regionen, och ofta också med andra lärosäten. Vid en del FoU-miljöer är medarbetare också anställda vid universitet eller högskola. FoU-miljöerna är tvärprofessionella och samverkar med olika institutioner inom högskolorna/universiteten. Vanligt är att FoU-miljöerna är en arena där yrkesverksamma och forskare samarbetar kring olika projekt, för att utveckla verksamheter och ta fram ny kunskap.

Mot bakgrund av hur FoU-miljöerna arbetar finns det skäl att se dem mer som kunskapsnoder; nätverk, där kunskap från olika discipliner och professioner flödar än som enskilda enheter, vilket stärker möjligheterna till ett tvärsektoriellt och mångvetenskapligt förhållningssätt och till en samverkan på lokal, regional och nationell nivå. Dessutom bidrar det nätverksbaserade arbetet till ett flexibelt förhållningssätt och möjligheten att relativt snabbt kunna omsätta kunskapsbehov inom kommuner och landsting till FoU-projekt.

Stärka brukarens roll

Utvecklingen av en evidensbaserad praktik förutsätter en tydlig prioritering av brukarperspektivet; att individuella brukares möjligheter till inflytande stärks i arbetet som rör dem men också att metoder för brukarmedverkan utvecklas på verksamhetsnivå. FoU-miljöer samverkar på många håll med brukare och brukarorganisationer för att öka brukarnas möjlighet till att vara samverkanspartners i kunskapsutvecklingen. Medverkan vid konferenser och seminarier liksom att delta i referensgrupper och brukarpaneler är några exempel. Brukarråd är en organisatorisk form som används.

Det FoU-miljöerna bland annat bidrar med är att systematisera brukarnas erfarenheter för att underlätta för praktiken att använda denna kunskapskälla i såväl dagliga som mer övergripande beslutssituationer. Exempel på hur FoU-miljöer arbetat med detta är hur brukare uppfattar samverkan mellan socialtjänst, beroendevård och kriminalvård i gemensamma mottagningar, att utveckla former för ett värdigt omhändertagande av multisjuka äldre där den äldres erfarenheter sätts i centrum och skapa delaktighet för personer med omfattande funktionsnedsättningar att få inflytande över sin livssituation.

FoU-miljöerna bidrar till att utveckla brukarperspektivet också genom att i beskrivningar av insatser, i utvärderingar och studier sätta den enskilde, inte organisationen eller budgethållningen, i centrum. Studier och utvärderingar som genomförs av FoU-miljöerna innehåller ofta brukares perspektiv såväl som de professionellas uppfattningar i den fråga som undersöks.

FoU-miljöer ger brukarorganisationer utbildning och stöd i att granska verksamheter (brukarrevisorer) inom psykiatrin, missbruks- och beroendevården och funktionshinderområdet. En annan form av kontinuerligt samarbete mellan FoU-miljöer och brukarorganisationer är att brukarföreträdare deltar i referensgrupper och seminarier som knyts till planering och genomförande av studier av olika slag. Särskilda brukarkurser och FoU-cirklar anordnas. Delaktighetsmodellen är ett exempel på en metod som utvecklats i en FoU miljö, där även brukare utbildas till vägledare genom samtalen. Ett ytterligare exempel kan hämtas från det sociala barnvårdsområdet, där sju FoU-miljöer och närmare 40 kommuner, såväl barnen själva som socialarbetare, är engagerade och deltar i ett utvecklingsarbete tillsammans med Allmänna barnhuset.

FOU-miljöernas roll för en evidensbaserad praktik

Ett viktigt led i FoU-arbetet är att stärka och utveckla olika yrkesgruppers kompetens och därigenom bidra till en evidensbaserad socialtjänst. FoU-miljöernas arbetssätt och de olika roller de kan spela gentemot yrkespraktiken kan sammanfattas i termer av praktikinära innovationsstödande, kunskapsförmedlande/kunskapsutvecklande, konsultativt rådgivande samt granskande.

En evidensbaserad praktik innebär att väga samman kunskap från flera kunskapskällor (professionen, brukaren och forskningen). Sammanvägningen ställer krav på den professionelle och det behövs tillgång till forskningsutbildad personal. Lättillgänglig och användbar information för praktiker kombinerad med forskningsinformation är ett arbete som behöver fortsatt utveckling.

FoU har förutsättningar att vara konstruktivt kritiska, där verksamheter på ett professionellt sätt följs upp utifrån ett brukarperspektiv och det som inte fungerar lyfts fram i ett förbättringsperspektiv. FoU finns sedan kvar som resurs i fortsatt utvecklingsarbete, i ett nära samarbete mellan forskning och praktik.

Olika mötesplatser för forskning och praktik, som stimulerar till systematisk *reflektion*, *självgranskning* och *lärande* om den egna organisationen har utvecklats.

FoU-projekt som bygger på ett nära samspel mellan praktik och forskning och där praktikens problemställningar är utgångspunkten.

Seminarier och konferenser anordnas regelbundet för brukare och praktiker kring aktuella och relevanta ämnen utifrån FoU-projekt, annan intressant forskning eller behov som fångas upp i olika nätverk. Ofta rör det sig om samarrangemang tillsammans med kommuner och landsting, SKL och region/kommun/närvårdsförbund, länsstyrelse, Socialstyrelsen eller andra intressenter och ofta till låg eller ingen deltagarkostnad.

FoU-cirklar kring angelägna teman, *kunskapsverkstäder* och *utvärderingsverkstäder* anordnas regelbundet. Yrkesverksamma inspireras till att söka och ta del av befintlig forskning och kunskap som produceras av andra och ges också möjlighet att själva bedriva FoU-arbeten och på så vis utveckla ett utforskande och utvärderande förhållningssätt.

Nätverksträffar av olika slag arrangeras i syfte att utbyta erfarenheter och ge tid till reflektion kollegor emellan. Många nätverk inkluderar brukare, kommun- och landstingsföreträdare och universitetsrepresentanter. Sådana former av nätverksarbete ger tillgång till professionell expertis och bidrar till reflektion över den egna praktiken och därmed kunskapsutveckling.

Handledning/konsultation erbjuds enskilt eller i grupp vid uppföljningar och utvärderingar samt för att formulera forskningsfrågor och genomföra FoU-arbeten. På så sätt förbättras kvaliteten i lokalt utförda utvärderingar i kommunerna som genom närheten till FoU miljöerna förvärvar ett vetenskapligt förhållningssätt.

Stöd för implementering av regionala eller nationella riktlinjer ges liksom *metodstöd* för implementering av bedömningsinstrument som till exempel ASI (Addiction Severity Index), DOK (Dokumentation Om Klienter), utredningsinstrument BBIC (Barns Behov i Centrum) och kvalitetsregister som Senior Alert, Palliativregistret och Svenska Demensregistret.

Kunskaper, erfarenheter och resultat från FoU-arbeten sprids och diskuteras lokalt, regionalt, nationellt och internationellt genom *nyhetsbrev, broschyrer, Internet, rapporter, vetenskapliga artiklar, avhandlingar etc.* De flesta FoU-miljöer har skriftserier där FoU-arbeten publiceras. FoU-rapporterna har som regel seminariegranskats av yrkesverksamma med fackkunskaper inom det aktuella området liksom av forskare. Rapporterna finns oftast i fulltext på Internet och används av kommuner och landsting men också som undervisningsmaterial vid högskolor och universitet. Användningen av webbaserade verktyg ökar.

Kunskapsutveckling i samverkan med praktiken

En viktig uppgift för FoU-miljöerna är att i ett lokalt-regionalt sammanhang stödja kommuner och landstingsverksamheter att ta fram ny kunskap. Studier, kartläggningar och utvärderingar som syftar till metod- och verksamhetsutveckling utvecklas och genomförs i dialog med kommun- och landstingsföreträdare, brukarföreträdare och andra intressenter. FoU-miljöerna fyller en "matchmaking-funktion" genom att hjälpa till att formulera uppdraget, förhandla och ta direktkontakt med universitet och högskolor.

Hela den process som startar med en idé och så småningom blir ett FoU-projekt karaktäriseras av dialog mellan inblandade parter och det finns alltid ett tydligt lärandesyfte. Närheten mellan praktik och FoU-miljö före, under och efter ett projekt ökar möjligheten till lärande, förändring och därmed utveckling eftersom en stark och ömsesidig delaktighet eftersträvas.

FoU-miljöerna har möjliggjort för många sjuksköterskor, socionomer, undersköterskor med flera att delta i olika verksamhetsbaserade studier eller projekt och därmed bidragit till att stärka ett evidensbaserat arbetssätt.

I en evidensbaserad praktik krävs att man följer upp effekter lokalt. Att göra detta på ett systematiskt sätt är en förutsättning för att kunna använda resultaten för att utveckla verksamheter. Även insatser/metoder/behandlingsbehöver beskrivas för att kunna utvärderas. Ett annat viktigt led i en evidensbaserad praktik är att beskriva professionens och brukarnas erfarenheter och att omvandla dessa till beprövad erfarenhet så att även den kan användas i det praktiska arbetet. Detta görs i stor utsträckning redan idag men en hel del av de utvecklingsarbeten som pågår på lokal/regional nivå skulle kunna göras med flera FoU-miljöer i samverkan, eventuellt i samarbete med en nationell aktör.

Det som i figur 1 kallas "Kunskapsutveckling i samverkan med praktiken" sker bland annat genom *kollegial granskning* som är en metod för lärande och erfarenhetsutbyte.

Jämförande studier är viktiga för att utveckla ny kunskap. FoU Välfärd har ett nätverk av FoU-miljöer över hela landet som ger ett brett underlag för jämförande studier. FoU-miljöerna kan vidare ha en roll i att utveckla arbetet med öppna jämförelser inom hela socialtjänsten, och bidra med kompetens vid uppbyggnaden av regionala IT-plattformar. För att lyfta fram forskningsresultat behöver också fler kunskaps- och forskningsöversikter tas fram.

Kunskaper och erfarenheter utifrån regionala och lokala fallstudier kan tas tillvara och komplettera varandra i större utsträckning än idag. Istället för många lokala studier och kompetensutvecklingsinsatser av lokal karaktär kan FoU-miljöerna arbeta utifrån större temaområden där man fokuserar på olika viktiga frågeställningar inom ett område.

FoU-miljöer skulle således i ännu högre utsträckning än idag kunna bidra med forskning och FoU-arbeten vid verksamhetsutveckling inom kommuner och landsting. Den sortens FoU-arbete kan initieras både regionalt och nationellt och ske såväl genom kunskapsöversikter eller rapporter före beslut som genom uppföljningar efter beslut. Utvärderingar i form av så kallad följeforskning som löper under projektets gång är ett sådant exempel liksom stöd och/eller utvärdering av implementering av nya arbetssätt och metoder. Stöd i kvalitetsutvecklingsarbete på organisations- och individnivå pågår på flera håll med stöd av FoU-miljöer. Att förstå och implementera ett evidensbaserat arbetssätt måste med nödvändighet inbegripa organisationsnivån.

Kunskapsproduktion för praktiken

Kompetens- och kunskapsutveckling förväntas ske när man i högre utsträckning än tidigare utnyttjar forskarkompetens i kommunala verksamheter. Det kan ske såväl i projektform som via processtöd för att ta vara på den kunskap som finns hos brukare och professionella. Det praktisknära kunskapsstödet måste vara långsiktigt och även inbegripa kunskap om hur förändringar och förbättringar genomförs.

Doktorander placerade i en FoU-miljö, med delad tjänst mellan kommun och universitet kan vara ett recept för att skapa mer kunskap och bidra till en mer evidenssökande och reflekterande kultur inom socialtjänsten. Eftersom mindre kommuner ofta har svårighet att ensamma bära kostnaderna för en kommundoktorand kan FoU miljöerna med sin kännedom om lokala förhållanden bidra till att skapa kluster av kommuner som gemensamt arbetar mer kunskaps- och forskningsbaserat. Detta i nära samarbete med lärosätena.

FoU-studier och utvärderingar och projekt inom kommuner och landsting kan utgöra underlag för avhandlingsarbeten och vetenskapliga artiklar och därigenom, i samarbete med högskolor och universitet, kan kommun- och landstingsanställda få möjlighet att få forskarutbildning. Genom lokala och regionala FoU-arbeten synliggörs frågor och resultat som är av stort generellt intresse för kommuner och landsting i Sverige. På så sätt skapas en mer generell kunskap, på basis av lokalt förankrade studier, vilket kan ge viktiga bidrag till kunskapsutvecklingen inom socialtjänsten.

FoU kan vara en plattform för mångvetenskaplighet och mångprofessionalitet. FoU kan främja samverkan mellan olika forskargrupper men också mellan forskargrupper och företrädare för olika professioner i kommunen. Detta innebär att nya samarbetskonstellationer kan formeras och att kunskapsutvecklingen blir än mer innovativ samtidigt som kunskapen görs mer tillgänglig i verksamheterna.

FoU och evidensbaserad praktik

En överenskommelse om stöd till en evidensbaserad praktik inom socialtjänsten och angränsande områden tecknades första gången 2011 mellan regeringen och SKL. Parterna är överens om att fortsätta satsningen på evidensbaserad praktik år 2013-2015. Arbetet inkluderar stöd till en evidensbaserad praktik och utveckling av e-Hälsa inom socialtjänsten och angränsande hälso- och sjukvård. Insatserna syftar till att stärka socialtjänstens möjligheter och förmåga att skapa och använda relevant kunskap och informationsteknik.

Detta uppdrag har vissa kommunförbund/regionförbund valt att lägga på sin FoU-miljö, andra har valt att låta projektjänsterna som utvecklingsledare och ”plattformbyggare” ligga i ett parallellt spår. Hur man än gjort är det rimligen för ett långsiktigt resultat nödvändigt att dessa två spår löper samman i ett.

Inom ramen för detta arbete finns fyra områden där FoU-miljöerna framstår som särskilt viktiga, för att inte säga givna aktörer;

- samverkan mellan forskning och praktik,
- stöd till praktikinära kunskapsbildning
- metodstöd för att ta tillvara brukarnas kunskaper och erfarenheter
- stödstruktur för kunskapsanvändning.

Samverkan mellan forskning och praktik

FoU-miljöerna är kommunernas länk för att utveckla samverkan mellan universitet/högskolor och praktik. Det är ett långsiktigt arbete, som kräver goda relationer och kontinuitet.

Stöd till praktikinära kunskapsbildning

Genom FoU-miljöernas närhet till verksamheten kan de genom projekt, processtöd, utvärderingar och handledning skapa förutsättningar för att ta vara på den kunskap som skapas inom professionen och synliggöra den så att den kan tas till vara.

Metodstöd för att ta tillvara brukarnas kunskaper och erfarenheter

I ett evidensbaserat arbetssätt har brukaren en aktiv roll. Med sin egen kunskap tar hon plats i beslutsprocessen. FoU-miljöerna kan bidra med metodstöd till professionen, och att synliggöra den kunskap brukarna har.

Stöd till kunskapsanvändning

En evidensbaserad socialtjänst förutsätter att kunskap finns tillgänglig, reflekteras kring och används. FoU-miljöerna har en viktig roll att vägleda, förmedla, handleda och utbilda.

Relationen mellan FoU och det pågående projektet regionala stödstrukturer kan alltså beskrivas som att FoU är den som ska förverkliga och vara den långsiktiga bäraren av att stödstrukturerna lever efter det att projektet med de regionala stödstrukturerna kartlagt vad som finns och därmed lagt en grund för de politiska beslut som krävs inom kommunerna och berört landsting om hur stödstrukturerna långsiktigt ska se ut och finansieras.

Att ”bygga” regionala stödstrukturer kan inte bara ses som ett projekt, utan är ett ständigt pågående arbete. De regionala stödstrukturerna ska ge yttre förutsättningar för en evidensbaserad socialtjänst, att säkerställa att kunskap tas tillvara (*kunskap*

producerad för praktiken), nationella och lokala riktlinjer tillämpas (*kunskapsstyrning av praktiken*), utvecklas (*kunskapsutveckling i samverkan med praktiken*) och används (*kunskapsanvändning i praktiken*). En förutsättning för att lyckas är ett långsiktigt lokalt, regionalt och nationellt åtagande.

Denna skrivelse har, på uppdrag av styrelsen för FoU Välfärd, utarbetats av: *Karin Alexanderson*, tidigare på Dalarnas forskningsråd, nu knuten till Uppsala universitet och Högskola Dalarna, *Martin Börjeson*, tidigare på FoU Södertörn, nu knuten till Linköpings Universitet, *Cecilia Bokenstrand*, FoU i Väst/GR, *Ulf Hyvönen*, Utvecklings- och fältforskningsenheten vid Umeå socialtjänst (UFFE), *Per-Åke Karlsson*, FoU Sjuhärad Välfärd, *Karen Lagercrantz*, FoU Skåne/Kommunförbundet Skåne, *Eva Rönnbäck*, FoU Västernorrland, *Sven Erik Wånell*, Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum

